

letih v samostojno celotno učiteljsko. Hrvati sami so tako želeli in izpolnili se je njihova zahteva. Kastav ni kraj, ki bi bil sposoben za tako učilišče, ali je to zadeva istrskih Hrvatov.

Kaj bo pa s — slovenskim učiteljskim? Naravno je, da po odhodu Hrvatov tudi Slovenci ne morejo več ostati v Kopru. Edino mesto, ki pride tu v poštev, je — Gorica. Slovenci so od nekdanj zahtevali učiteljsko v Gorico — in pri tej zahtevi vztrajajo ter odklanjajo slehni poizkus, da bi učiteljsko preložili kam drugam.

V e. kr. vadnico na koprskem učiteljskem zahaja letos 42 učencev. Naravno je, da ti ne bodo mogli ostati brez pouka.

Ker so pa učenci v veliki večini otroci jetniških paznikov, bo morala vlada ohraniti to šolo s slovenskim učnim in nemškim jezikom kot obveznim predmetom.

Apelujemo na slovenske poslance, da napravijo svoje korake v gori označenem zmislu.

* * *

Puljski list „Omnibus“ tudi poroča, da je doznal od zanesljive strani, da bo hrvaški odsek učiteljske v Kopru že s prvim decembrom premeščen v Kastav. Vodstvo hrvaškega učiteljske v Kastvu je poverjeno gospodu prof. Franu Frankoviću.

Šolstvo na Kranjskem v šolskem letu 1904/1905.

V nastopnem podajamo natančnejši pregled kranjskega šolstva v šolskem letu 1904/1905 na podlagi uradnega obvestila, ki ga izdaja vsako leto e. kr. deželni šolski svet. Koncem pregleda podamo komentar, kjer izpregovorimo nekaj besed s splošno učiteljskega stališča.

I. Javne meščanske in ljudske šole.

a) Kranjska je imela le eno meščansko šolo,* in sicer v Krškem z nemškim učnim jezikom.

b) Ljudskih šol je bilo to leto v deželi 348 s 787 razredi, in sicer:

enorazrednic	157	ali	45·11 %
dvorazrednic	99	"	28·45 %
trirazrednic	37	"	10·63 %
štirirazrednic	38	"	10·92 %
petrazrednic	13	"	3·75 %
šestrazrednic	1	"	0·28 %
osemrazrednic	3	"	0·86 %

*) Komentar k posameznim številkam pride koncem pregleda.

Z ozirom na čas pouka je bilo šol:

s celodnevni poukom	85	ali	24·6 %
s poldnevni poukom	226	"	64·9 %
deloma s celodnevni, del. s poldnevni	37	"	10·5 %

Z ozirom na učni jezik je bilo šol:

z nemškim učnim jezikom	28	ali	8·— %
s slovenskim učnim jezikom	311	"	89·4 %
z nemško-slovenskim učnim jezikom	9	"	2·6 %

Z ozirom na spol otrok je bilo šol:

deških	18	ali	5·17 %
dekliških	12	"	3·45 %
mešanih	318	"	91·38 %

V tem letu se je na novo sistemizovalo 48 šol z 71 razredi, a radi pomanjkanja primernih prostorov se ni moglo otvoriti 48 šol z 59 razredi in 12 šol se ni moglo razširiti.

Z ozirom na te podatke se razdele šole po okrajih tako-le:

O k r a j	Število šol	Učna doba			Učni jezik			Spol otrok			Skupno število		
		celodnevni	poldnevni	deloma pol. deloma celodnevni pouk	nemški	slovenski	utrakvistični	dečki	deklice	mešane	razredi	vzporednice	skupno
Postojna	40	13	26	1	—	40	—	1	—	39	68	4	72
Kočevje	40	18	15	7	19	18	3	2	2	36	80	4	84
Krško	29	4	16	9	—	28	1	—	—	29	70	8	78
Kranj	39	5	32	2	—	39	—	4	3	32	73	3	76
Ljubljana, mesto	9	9	—	—	2	5	2	5	3	1	49	26	75
Ljubljana, okolica	34	4	26	4	—	34	—	1	1	32	72	4	76
Litija	22	4	14	4	—	21	1	—	—	22	45	3	48
Logatec	23	9	12	2	—	21	2	1	1	21	59	12	71
Radovljica	26	8	18	—	1	25	—	—	—	26	50	4	54
Rudolfovo	33	5	25	3	5	28	—	2	1	30	60	1	61
Kamnik	31	2	26	3	—	31	—	2	1	28	50	2	52
Črnomelj	22	4	16	2	1	21	—	—	—	22	37	3	40
Skupaj	348	85	226	37	28	311	9	18	12	318	713	74	787

Pregled javnih ljudskih šol v posameznih okrajih z ozirom na učni jezik:

Šolski okraj	Nemške šole								Slovenske šole								Utrakvistične šole							
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
	r a z r e d n e																							
Postojna	—	—	—	—	—	—	—	—	23	11	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kočevo	10	4	2	2	1	—	—	—	9	3	3	1	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	7	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kranj	—	—	—	—	—	—	—	—	20	11	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana, mesto	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—
Ljubljana, okolica	—	—	—	—	—	—	—	—	12	13	3	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Litija	—	—	—	—	—	—	—	—	11	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Logatec	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Radovljica	—	1	—	—	—	—	—	—	10	10	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rudolfovo	4	—	1	—	—	—	—	—	12	9	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kamnik	—	—	—	—	—	—	—	—	18	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Črnomelj	1	—	—	—	—	—	—	—	12	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	15	5	3	2	2	—	—	—	140	93	34	34	8	—	—	2	2	1	—	2	3	1	—	—

Pregled javnih ljudskih šol z ozirom na učno dobo:

Šolski okraj	Celodnevni pouk								Poldnevni pouk								Deloma pol, deloma celodnevni pouk							
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
	r a z r e d n e š o l e																							
Postojna	4	4	1	3	1	—	—	—	19	6	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Kočevo	8	4	1	2	3	—	—	—	12	3	—	—	—	—	—	—	1	1	4	1	—	—	—	—
Krško	—	—	—	3	1	—	—	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—
Kranj	—	—	—	3	2	—	—	—	20	10	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Ljubljana, mesto	—	1	—	2	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana, okolica	—	—	—	4	—	—	—	—	12	13	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
Litija	—	—	—	3	1	—	—	—	11	3	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—
Logatec	—	3	1	3	1	1	—	—	5	6	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Radovljica	2	3	—	3	—	—	—	—	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rudolfovo	1	—	2	2	—	—	—	—	15	9	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Kamnik	1	—	—	1	—	—	—	—	17	9	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Črnomelj	3	—	—	1	—	—	—	—	10	5	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Skupaj	19	15	5	30	12	1	—	3	137	80	9	—	—	—	—	—	1	4	23	8	1	—	—	—

Pregled javnih ljudskih šol po spolu otrok:

Šolski okraj	Dežka								Dekliška								Mešana							
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
	r a z r e d n a š o l a																							
Postojna	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	11	2	2	1	—	—	—
Kočevo	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	21	7	5	2	1	—	—	—
Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	7	5	1	—	—	—
Kranj	—	—	1	2	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	20	10	3	—	—	—	—	—
Ljubljana, mesto	—	—	—	1	3	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Ljubljana, okolica	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	12	13	3	3	1	—	—	—
Litija	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	4	3	3	1	—	—	—
Logatec	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	9	3	4	—	—	—	—
Radovljica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	11	2	3	—	—	—	—
Rudolfovo	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	8	4	2	—	—	—	—
Kamnik	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	18	8	1	1	—	—	—	—
Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	5	2	2	—	—	—	—
Skupaj	—	2	1	7	7	—	—	1	—	3	—	4	1	1	—	—	157	95	34	27	5	—	—	—

Kranjska ima 33 zasilnih šol — seveda vse le s slovenskim učnim jezikom — 17 ekskurendnih šol izmed teh imata le dve nemški učni jezik.

Po posameznih šolskih okrajih se razdele zasilne in ekskurendne šole tako:

Šolski okraj	Postojna	Kočevo	Krško	Kranj	Ljubljana, mesto	Ljubljana, okolica	Litija	Logatec	Radovljica	Rudolfovo	Kamnik	Črnomelj	Skupaj
Zasilna šola	1	—	—	8	—	7	7	3	—	—	7	—	33
Ekskur. „	—	3	2	4	—	1	—	2	3	—	1	1	17

V tem letu se je na novo otvorilo 28 razredov in opustila sta se 2 razreda. Po posameznih okrajih so se razredi tako-le razširjali: Po en razred v okrajih Postojna, Logatec in Kamnik;

dva razreda v Litiji; po trije razredi v Kočevju in Kranju; po štirje razredi v Krškem, Ljubljani (mesto) in Rudolfovem; pet razredov v ljubljanski okolici.

Stanje šolskih poslopij je razvidno iz naslednje tabele:

Šolski okraj	Skupno število ljud. šol	Skupno število		Stanje šolskega poslopja				Stanje šolske oprave			
		lastnih šolskih	najetih poslopij	prav dobro	dobro	zadostno	nezadostno	prav dobro	dobro	zadostno	nezadostno
Postojna	40	39	1	14	14	9	3	11	27	2	—
Kočevje	40	36	2	12	16	8	2	9	16	10	5
Krško	29	26	3	18	5	4	2	19	4	3	3
Kranj	39	37	—	31	3	1	2	31	3	3	2
Ljubljana, mesto	9	6	3	6	—	1	2	6	1	2	—
Ljubljana, okolica	34	35	2	12	13	9	3	13	14	7	—
Litija	22	20	2	8	1	3	4	8	8	6	—
Logatec	23	22	—	5	7	8	2	7	14	2	—
Radovljica	26	26	—	16	7	3	—	16	7	3	—
Rudolfovo	33	31	2	6	9	12	6	3	11	13	6
Kamnik	31	28	2	17	7	5	1	11	13	7	—
Črnomelj	22	23	—	10	5	5	3	2	12	6	2
Skupno	348	329	17	155	93	68	30	136	130	64	18
V %	—	95.1	4.9	44.8	26.88	19.65	8.67	39.08	37.36	18.39	5.17

Velezanimivo je poročilo o nadučiteljskih stanovanjih. Poročilo omenja o teh stanovanjih sledeče: 19 šol ali 5.46 % nima nikakega nadučiteljskega stanovanja; na 21 šolah ali 6.03 % je nadučiteljsko stanovanje tako, da ne odgovarja niti najponižnejšim zahtevam. Poročilo pravi dalje doslovno: „Im allgemeinen sind die Leiterswohnungen zu klein, indem sie in der Regel nicht aus 2 Zimmern, sondern nur aus einem Zimmer

und einem Kabinete nebst den erforderlichen Nebenlokalitäten bestehen; von den letzten fehlen manchmal ein Keller oder eine Speisekammer oder eine Holzlage.“ Prav malo je število onih šolskih poslopij, kjer bi bila stanovanja tudi za drugo učno osebo. — Vzrok tem nedostatom je stara pesem: slabo gmotno stanje občin. (Dalje.)

Šolstvo v Istri.

Puljski „Omnibus“ piše: V učiteljskem listu „Napredak“ čitamo nekoliko statističnih podatkov o stanju šolstva v Istri. Te podatke je naš tovariš gotovo izčrpal iz uradnega poročila in potem bi izgledalo, kakor da šolske razmere v Istri niso tako žalostne za Hrvate in Slovence kakor se misli. Ali temu ni tako. Vsa taka uradna poročila so prekinprek lažnjiva za nas Hrvate in Slovence. To se vidi že v predstavljanju podatkov, iz katerih se zdi v prvi hip, da je šolstvo v Istri jako povoljno za Hrvate in Slovence.

Zato pa čujte, kako zvoní naš zvon! Po uradnem popisu je v Istri vsega skupaj 345.050 prebivalcev, od katerih je 143.096 Hrvatov, 477.717 Slovencev in 136.191 Italijanov. Šole so te-le: tri državne gimnazije: nemška v Pulju, hrvaška v Pazinu in italijanska v Kopru; dve realci: ena v Pulju, c. in in kr. vojne mornarice (nemška) in deželna italijanska v Pazinu, ustanovljena tudi s hrvaškim in slovenskim denarjem od italijanske signorije (večine dež. zbora) navkljub hrvaškemu gimnaziju v Pazinu. Eno učiteljske (v Kopru) s hrvaškim, slovenskim in italijanskim oddelkom, katere tri oddelke pa velikodušno ščiti — nemški jezik, ki je že v zadnjih treh tečajih učni jezik za najglavnejše predmete. V tem pogledu se v zadnjem času obrača nekaj na bolje, ker se s 1. decembrom otvori prvi tečaj hrvaškega učiteljskega v Kastvu.*) Razen tega obstoji ena navtiška šola v Malem Lošnju z italijanskim jezikom; pet obrtnih nadaljevalnih šol, od katerih je ena hrvaška (v Kastvu); ena ženska meščanska šola (licej) z italijanskim učnim jezikom v Pulju — (tudi ta šola je deželna, torej vzdrževana za same Italijane tudi — s hrvaškim in slovenskim denarjem). Ljudskih šol je v vsem 180 (po uradnih podatkih), od teh je hrvaških 61, slovenskih 22, italijanskih 66, 2 nemški državni šoli (v Pulju in Opatiji) in 2 nemški vojne mornarice v Pulju. Poleg teh

nekaj privatnih: hrvaških družbe sv. Cirila in Metoda in italijanskih „Lege“.

Potemtakem bi imeli Hrvati in Slovenci skupno 83 ljudskih javnih šol, a Italijani samo 65. Ali uradna prevara je v tem, da so hrvaške in slovenske ljudske šole po ogromni večini le z eno učno osebo, dočim ima vsaka italijanska ljudska šola po dve in tudi več učnih oseb. Ako seštejemo učne osebe na hrvaških in slovenskih šolah, dobimo približno število 120 nasproti učnim osebam na italijanskih ljudskih šolah, ki jih je 200, ako ne več.

Pisarna.

XLIV.

Vprašanje:

I. Ali sme nadučitelj sam od sebe siliti kako učno osebo, da referira pri konferenci o kakem predmetu, ali ne, če ta s tem ni zadovoljna?

II. Ali sme nadučitelj kot predsednik konference prepričati zagovor ali predlog učitelja, ki ga hoče ta spraviti v zapisnik?

Nevednež.

Odgovor:

Ad I. Najprej Vam svetujemo, da pogledate v novi šolski in učni red, kaj je ondi določeno o dnevnem redu domačih učiteljskih konferenc. Ako je dnevni red domače učiteljske konference določila ona sama, je Vaša dolžnost, da vsaj na kratko označite svoje nazore o dotični točki. Ako želi le nadučitelj, da poveste svoje mnenje o tem in onem, kar sodi o Vas šolski organizem (disciplina, metoda, učila, samoučila), to je tudi Vaša uradna dolžnost. Da bi pa morali Vi o predmetih obširno referirati na tak način kakor dijak v šoli, to ni Vaša dolžnost, ker sodi to v oddelek Vašega nadaljnega izobraževanja, zakar ima nalogo, skrbeti okrajni šolski nadzornik, ki mu pa tudi državni in deželni šolski zakoni in ministrski ukazi te dolžnosti ne nalagajo,

*) Glej naš današnji tozadveni članek!